

Nr 19.

Ankom till riksdagens kansli den 21 april 1942 kl. 2 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utövändet av statens tobaksmonopol.

I en den 20 mars 1942 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 200, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att å statens vägnar för en tid av sex år från och med den 1 januari 1943 till och med den 31 december 1948 åt aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet upplåta utövändet av den staten enligt förordningen den 15 december 1914 (nr 436) uteslutande tillkommande rättigheten att i riket tillverka tobaksvaror med de rättigheter och skyldigheter, som därmed följa, och med iakttagande av de undantag och begränsningar, som i nyssnämnda förordning stadgas, samt på villkor i övrigt i huvudsaklig överensstämmelse med avtalet den 5 maj 1936 i samma ämne.

Av statsrådsprotokollet i ärendet inhämtas följande.

Enligt 1 § förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket tillkommer rättigheten att i riket tillverka eller låta tillverka tobaksvaror uteslutande staten. Monopolet drives emellertid icke av staten själv utan av ett enskilt bolag, åt vilket statens monopolrättighet upplåtits. Utövändet av tobaksmonopolet har under hela monopoltiden varit anförtrott åt aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet. Förhållandet mellan staten och monopolbolaget regleras närmare i ett efter riksdagens hörande den 5 maj 1936 träffat avtal, enligt vilket monopolrättigheten upplåtits åt bolaget för tiden 1 januari 1937—31 december 1942 (se prop. 1936/110; skriv. nr 126). Mellan staten och preferensaktieägarna gäller ett likaledes med riksdagens bemyndigande av Kungl. Maj:t ingånget avtal den 22 januari 1937, vilket främst åsyftar att säkerställa Kungl. Maj:ts beslutanderätt beträffande valet av preferensaktieägare. De nu gällande avtalen finnas fogade såsom bilagor vid förenämnda statsrådsprotokoll (*bilaga 1 och 2*), till vilka utskottet tillåter sig hänvisa.

I skrivelse den 20 februari 1942 har *styrelsen för aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet* — under antagande att det icke skulle förefinnas någon erinran från Kungl. Maj:ts och riksdagens sida att lämna bolaget förlängd oktroj — upptagit frågan om utformningen av nytt avtal med staten.

Under förutsättning, att oktrojtiden alltjämt bör bestämmas till sex år, bör bestämmelsen i § 1 av avtalet angående tiden för upplåtelsen av tobaks-

nomopolets utövande ändras till att gälla från och med den 1 januari 1943 till och med den 31 december 1948.

Styrelsen har vidare erinrat om, att riksräkenskapsverket beträffande tobaksskattens debitering ansett denna böra anknytas till tidpunkten för varornas överförande från bolagets fabriker till dess tobakskontor. Enligt nu gällande ordning hänförde sig debiteringen av skatten till de tobaksvaror, som under varje månad av tobakskontoren försålts till bolagets återförsäljare.

Därest statsmakterna skulle anse det av riksräkenskapsverket framförda förslaget böra realiseras, hade tobaksmonopolet icke något att invända mot att stadgande i sådant syfte inarbetades i det nya avtalet för att därvid ersätta de under § 4 i nu gällande avtal intagna föreskrifterna.

I sitt yttrande till statsrådsprotokollet har *departementschefen* till stöd för det nu föreliggande förslaget anført:

»Det nuvarande avtalet mellan svenska staten och aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet om utövande av statens monopol å tillverkningen av tobaksvaror inom riket utgår den 31 december 1942. Bolagsstyrelsen har utgått från att det nya avtalet i enlighet med vad statsmakterna i samband med tillkomsten av 1930 års avtal uttalade rörande den lämpliga längden av oktrojtiden och på sätt därefter iakttagits skall avse en sexårsperiod. Jag har icke anledning till erinran häremot och föreslår sålunda, att med bolaget träffas avtal om tobakstillverkningen för nästkommande sexårsperiod.

Därest den ännu ej avslutade prövningen av spörsmålet om ordnandet av import- och detaljhandeln med tobaksvaror skulle under oktrojtiden föranleda förändringar i det statliga monopolbolagets verksamhet, torde regleringen härav lämpligen kunna ske genom tilläggsavtal.

Några förändringar i sak av de nuvarande avtalsbestämmelserna ifrågasätter jag icke. Prövningen av den av riksräkenskapsverket väckta frågan om ändrad tidpunkt för tobaksskattens debitering inom monopolbolaget torde få anstå tills vidare.

Det med preferensaktieägarna träffade avtalet den 22 januari 1937 är anknutet till avtalet med monopolbolaget såtillvida att i § 1 av 1937 års avtal föreskrivits, att beträffande den rätt, som utöver vad bolagsordningen innehåller tillkommer preferensaktieägarna, skall gälla vad i avtalet den 5 maj 1936 mellan staten och bolaget stadgas. Då inga förändringar äro avsedda att göras i sistnämnda avtal och någon begränsning till tiden icke är uppställd i avtalet med preferensaktieägarna, torde detta få anses äga fortsatt giltighet.»

Utskottet.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, får hemställa,

att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 200.

Stockholm den 21 april 1942.

På bevillningsutskottets vägnar:

A. J. BÄRG.

Närvarande:

från första kammaren: herrar *Johan Bårg, Elon Andersson, Wahlmark, friherre Lagerfelt, Egnell, Ekman, Bengtsson, Frans Ericson, Velander* och *Robert Berg*; samt

från andra kammaren: herrar *Hagberg* i Malmö, *Björklund, Hammarlund, Olsson* i Gävle, *Kilbom, Thorell, Sundström* i Skövde, *Ohlsson* i Kastlösa, *Bladh* och *Svensson* i Ljungskile.